

Előszó

„Mesterség és titok szimbiózisa”

„Az írás kétségkívül mesterség és titok szimbiózisa”, írta egyszer Wolfgang Weyrauch. A titkok területén csak találgathatunk, a mesterség ezzel szemben tanulható.

Az íráshoz természetesen hozzátartozik a nyelvvel való bánásmódban megmutatkozó tehetség, a fantázia és az inspiráció is, de mindezek az adottságok önmagukban nem elegendőek ahhoz, hogy jó és lehetőség szerint sikeres regényt írjunk. Ennek előfeltétele a mesterségbeli tudás. Mert az írás, ahogy Umberto Eco, és előtte már sokan mások is hangsúlyozták, tíz százalék inspirációból és kilencven százalék transpirációból, egy rész titokból és kilenc rész mesterségbeli tudásból áll.

A titkokat nem szeretném érinteni, de a maradékról beszélhetünk. A mesterség, amely e könyv témája, olyan írást céloz meg, amely szeretné az olvasót megszólítani, elcsábítani. Olyan irodalmat, amely szórakoztató módon kíváncsivá tesz, töprengésre késztet, amely nem gyónás, vagy iskolai vizsga, de nem is kirakós játék. Sokkal inkább egy érzelemgazdag álarcos játék, amelyből nem hiányozhat móka, feszültség, tudás, sem bűvölet, és amely lemond az elcsépelet hatásvadászatról, sztereotípiákról és klisékről.

Döntő jelentőségű, hogy az író megtanulja szövegét leendő olvasói szemével látni: csak így lesz ura mesterségének. Mert, ahogy Virginia Woolf mondja, „tudni, kinek írunk, a tudást jelenti, hogyan írunk.”

Ebben az értelemben megpróbálom a drámai történetek elbeszélésének mesterségét, feltételeit és alapvető technikáit átadni. Ennek keretében „az elképzelt álom” sikeres megvalósításáról van szó, a színpadi mimézisről és az olvasás illúziójáról, más szavakkal: a technikáról, hogyan ábrázoljunk megragadó sorsú, élőnek ható karaktereket. A kísérleti-innovatív, de még olvasható és unalomtól mentes mesélés titkai azonban nem képezik ezen alapképzés anyagát.

E könyv, amely alkalmas lehet egyéni tanulmányokra, de *workshopok* számára is tan- és munkakönyvként szolgálhat, elsősorban az amerikai *creativ writing* szerzőire és szerzőnőire támaszkodik, akik – lévén maguk is írók – saját műhelytitkaikat osztják meg velünk, megkísérelve átadni mesterségük szabályait. Mindazonáltal számos európai szerző megnyilvánulásai is beépültek már elgondolásaimba a mesterség Hogyan, Miért, Minek kérdéseivel kapcsolatban, továbbá nem utolsósorban saját tapasztalataim is helyet kaptak.

Természetesen tudatában vagyok annak, hogy minden tanács csak javaslat lehet, útmutatás, hasznos tipp, útjelző tábla és segítség, de nem használati utasítás vagy recept, amely a sikert garantálja.

Azokhoz szeretnék szólni, aki írni szeretnének, de nem igazán tudják, hogyan fogjanak hozzá; és azokhoz, akik már elkezdtek írni, de szakmai segítségre van szükségük. De önkritikus profikhoz is, akik szövegeiket újra és újra áttekintik a gyenge pontok és a határosság szempontjait szem előtt tartva. És nem utolsósorban a tanítókhoz és tanulókhöz fordulok, iskolákban és egyetemeken, röviden mindenkire, aki szeretne képet alkotni arról, milyen szabályok szerint működik az elbeszélő irodalom, és milyen körülmények, feltételek között „készül”.

Meg szeretném köszönni feleségemnek, Patrícianak, Wolfgang Heschnek, Fotis Jannidisnek, és ügynökömnek, Klaus Middendorfnak a munkám iránt tanúsított érdeklődésüket és folyamatos készségüket a könyvről folytatott eszmecserékre.

Élni, olvasni, írni

Miért írunk?

Az írás sokféle alpból táplálkozhat. Egyes szerzők vagy szerzőnők „mindig is” írtak, kora fiatalságuk óta, számukra az írás magától értetődő, nemigen gondolkodnak a miértjén. A történetek igézete hajtja őket, a mesélési kedv, és a nyelvvel való játék öröme. Mások a múltat próbálják megörökíteni, élményeiket és visszaemlékezéseiket kívánják megmenteni a felejtés sodrából. Az írás feladata az ő esetükben talán, hogy szenvedéseiknek hangot adjanak, lelki sebeiket gyógyítsák, és ezáltal jobb életet biztosítsanak maguknak. Az életükért írnak azok is, akik valamilyen hiányt küszöbölnek ki, valamilyen veszteség mérlegét szeretnék egyenesbe hozni, akik korai éveik hallgatásán kívánnak felülkerekedni. Megint másokat a kíváncsiságuk csalogat, a világ színpompáján érzett lelkesedésük. Meg szeretnék ragadni, rögzíteni, formába önteni, amit látnak és csodálattal megélnék, és ebben a megformálásban maguk is megváltoznak.

Az írásra készítő okok sokfélék: az okok kiegészíthetik egymást, keveredhetnek egymással, vagy érvényesülhetnek időben egymás után. Sok író és író számára olyan fontosak, hogy el sem tudnának képzelni egy írás nélküli életet. Gustave Flaubert, aki a kreatív megszállottság minden magasságát és mélységét megélte, így magyarázta egyszer:

„Az írás felséges dolog, az ember többé nem önmaga, mégis egy saját maga alkotta univerzumban mozog. Ma például egy őszi délutánon férfiként és nőként, szeretőként és szeretettként lovagoltam egy erdőn keresztül, sárga levelek alatt; és én voltam a lovakban, a levelekben, a szélben, a szereplőim szavaiban, még a vörös napban is, ami szerelemtől ittas szemeket lehunyni kényszerítette.”